

Plastik Kart Biznesinin İnkişaf İstiqamətləri

Ötən il Azərbaycan Beynəlxalq Bankının ödəniş kartları vasitəsilə həyata keçirilən əməliyyatların sayı 20 milyonu, həcmi isə 3 milyard manatı ötmüşdür

Azərbaycan Beynəlxalq Bankının (ABB) Bank kartları şöbəsinin baş mütəxəssisi Könül Sultanovanın «Vergilər» qəzetinə müsahibəsi

- Könül xanım, nağdsız ödənişlər bazarının inkişaf etdirilməsi sahəsində ölkənin ən iri banklarından biri kimi Azərbaycan Beynəlxalq Bankı hansı addımlar atır?

- Fəaliyyətə başlamasının 20 illiyini qeyd etməyə hazırlaşan Azərbaycan Beynəlxalq Bankı (ABB) ölkəmizdə kart biznesi ilə məşğul olan ilk bankdır. ABB bank kartları biznesinə bu gün də böyük əhəmiyyət verir. «VISA International» və «MasterCard Worldwide» beynəlxalq ödəniş sistemlərinin tam hüquqlu üzvü və «American Express», «Diners International» şirkətlərinin Azərbaycanda eksklüziv tərəfdaşı olan ABB plastik kartların buraxılması və onlardan istifadə sahəsində xidmətlərin geniş spektrini təqdim edir. Özünün prosessinq şirkətinin olması ABB-yə plastik kart sahiblərinə xidmətin keyfiyyətini yüksəltməyə və tez-tez yeni bank məhsulları yaratmağa imkan verir.

ABB nağdsız ödənişlərin miqyasını genişləndirmək məqsədilə bir sıra layihələr həyata keçirir. Bankımız ticarət məntəqələrində kartla ödənişi stimullaşdırmaq üçün yeni xidmətlər üzərində çalışır. Buna elektron-ticarət xidmətini misal göstərmək olar. Bu xidmətə qoşulan müəssisələrin sayı günbəgün artmaqdadır. Artıq istifadəçilər bir çox lazımlı xidmət və məhsulları yerli elektron-ticarət məntəqələrindən əldə edir, kart sahibləri kommunal, rabitə, mobil rabitə və digər xidmətlərə görə haqları təkəcə bankomatdan istifadə etməklə deyil, həm də internet vasitəsilə ödəyə bilirlər. Bu gün vətəndaşların geniş istifadə etdikləri «MobilBanking», «Internetbanking» xidmətləri də müasir bazar şəraitində plastik kartlardan istifadə yolu ilə həyata keçirilir.

- ABB-nin plastik kartlarından nə qədər insan istifadə edir? Kart infrastrukturunu ilə bağlı hansı təşkilatlarla əməkdaşlıq edirsiniz?

- Hazırda ABB kartlarının sayı 1.870.275 ədəd təşkil edir: bunların 1.827.000-i debet, 43.275 isə kredit kartlarıdır. Bu göstərici ölkə üzrə plastik kart bazarının 40%-ni təşkil edir.

- ABB-nin ödəniş kartları vasitəsilə həyata keçirilən əməliyyatların dövrüyyəsinə necə qiymətləndirmək olar? Bu sahədə bazarın dinamikası necə səciyyələndirilə bilər?

- Ötən il ərzində bankın bütün kartları üzrə həyata keçirilən kart əməliyyatlarının sayı 20 milyondan çox olmuş, həcmi isə 3 milyard manatı ötmüşdür. Müqayisə üçün qeyd etmək istərdim ki, 2002-ci ildə ABB-nin plastik kartlarının sayı cəmi 28 min ədəd, bu kartlarla aparılan əməliyyatların həcmi isə 71 milyon ABŞ dolları olmuşdur. Bu sahədə bazarın artım dinamikası göz önündədir. Kart vasitəsilə əməliyyatların sayının artması banklar tərəfindən yeni tətbiq olunan xidmətlərdən müştərilərin geniş istifadəsi ilə də əlaqədardır.

Bankımız tərəfindən tətbiq olunan «Elektron Depozit» adlı xidmət plastik kart müştəriləri üçün kartdakı məbləği nağdlaşdırmadan bankomatlar, «Internetbanking» sistemi və məlumat köşkləri vasitəsilə əmanət qoymaq imkanını yaradır. Qeyd edək ki, indi kiməsə pul göndərmək üçün bankomatdan pul çıxarıb, sonra banka gəlmək və köçürmə etməyə ehtiyac yoxdur. Elə bankomat vasitəsilə bir kartdan digər karta - dünyanın istənilən yerinə bir dəqiqə ərzində köçürmə həyata keçirmək mümkündür.

- Nağdsız ödənişlər bazarının mövcud vəziyyətini necə qiymətləndirərdiniz?

- Prezident İlham Əliyevin 9 dekabr 2004-cü il tarixli sərəncamı ilə təsdiq olunmuş Azərbaycanda müasir ödəniş sistemlərinin təkmilləşdirilməsi və inkişafı üzrə Dövlət Proqramı müasir ödəniş sistemlərinin inkişafında irimiqyaslı islahatların aparılması üçün münbit şəraitin yaranmasına təkan verib. Proqramın qəbul edildiyi vaxtdan Azərbaycanda pensiyaların, müxtəlif müavinətlərin, əlavələrin, həmçinin büdcə təşkilatlarında işləyənlərin əməkhaqlarının plastik kartla verilməsi ilə kart bazarının inkişafına və təkmilləşdirilməsinə nail olunub.

2012-ci il yanvarın 1-dək Azərbaycanda 4,58 mln. aktiv kart vardı. 2011-ci ildə kartlarla aparılan əməliyyatların ümumi sayı 51 milyona çatmışdı. Bu isə təxminən bir karta 12 əməliyyat

düşdüyünü göstərir. Müqayisə üçün bildirək ki, Ukraynada hər karta 1, Polşada isə 3-4 əməliyyat düşür. Bu gün Azərbaycanda kartdan istifadənin inkişaf tempi Türkiyə ilə eyni səviyyədədir.

- ABB POS-terminalların quraşdırılması ilə bağlı hansı işlər görüb?

- ABB ekvayerinq şəbəkəsini daim inkişaf etdirir. Vergilər Nazirliyinin və Mərkəzi Bankın dəstəyi əsasında POS-terminalların quraşdırılmasında nəzərəçarpan dəyişikliklər müşahidə olunmaqdadır. Görülən işlərin nəticəsində yüzlərlə ticarət və xidmət məntəqəsi bank kartları ilə xidmətə cəlb edilmiş, mağazalarda, butiklərdə, restoranlarda, hotellərdə və başqa obyektlərdə kartlardan istifadə üçün ABB tərəfindən 3.978 ədəd POS-terminal yerləşdirilmişdir. Sözsüz ki, bu rəqəm günbəgün artır.

ABB-nin kartları vasitəsilə həyata keçirilən əməliyyatların dövriyyəsi ilbəl artmaqdadır. Məsələn, 2010-cu il ərzində ölkədaxili POS-terminallar üzrə əməliyyatların sayı 173.666, həcmi 17.378.659 manat təşkil etmişdi. 2011-ci ildə isə əməliyyatların sayı 644.852, həcmi isə 22.022.255 manat olmuşdu.

Hazırda ABB və DİN-in Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi DYP postlarında və patrul avtomobillərində POS-terminalların quraşdırılması işini davam etdirirlər. Bu cihazlar vasitəsilə qaydaları pozan avtomobil sürücüləri yerində cərimə ödəyəcəklər. Ölkə bankları, o cümlədən ABB hazırda simsiz GPRS POS-terminalları quraşdırmağa başlamışlar, bu, adi terminallara nisbətən tranzaksiyaların emalını 10 dəfələrlə sürətləndirir. ABB-nin 650-dən çox ATM-dən ibarət bankomat şəbəkəsi də bütünlüklə simsiz rabitə ilə təchiz edilmişdir.

- ABB nağdsız ödənişlər bazarının, kart biznesinin inkişafı ilə bağlı hansı strateji hədəfləri nəzərdə tutur?

- Hədəflərimiz və artıq reallaşmaq üzrə olan layihələrimiz çoxdur. Belə ki, yeni kart məhsullarının buraxılması və xidmətlərin hazırlanması nəzərdə tutulub. Beynəlxalq səviyyədə kartla pul köçürmələrinin həyata keçirilməsi üçün xidmətlər hazırlanır. Elektron ödənişlərdən başlayaraq elektron depozitləri əhatə edəcək səviyyədə yeni məhsul və xidmətlər təklif olunacaq.

- Vətəndaşların POS-terminallardan istifadə etməsini stimullaşdırmaq üçün ABB hansı tədbirləri həyata keçirir, bu istiqamətdə hansı planlar var?

- Hazırda bankımız tərəfindən POS-terminalların quraşdırılması üçün tarif dərəcələri tətbiq olunmur. Ona görə birmənalı qaydada müştəriləri POS-terminalın quraşdırılması üçün müraciət etməyə dəvət edirik. Plastik kartdan istifadənin müsbət cəhətlərinin təbliğ olunması ilə müştəriləri cəlb etməyə çalışırıq. Ödənişlərin elektron şəkildə həyata keçirilməsini təşkil etməklə yeni xidmətlər hazırlayırıq. Bankımız kartlar ilə xidmətin tarif dərəcələrini aşağı salmışdır. Eyni zamanda, kart istifadəçiləri üçün səmərəli xidmətlər təklif olunur. Sadəcə, ABB-nin saytına daxil olmaqla bu xidmətlər barədə məlumatlar əldə etmək olar.

Bankımız tanınmış beynəlxalq təşkilatlara aid kartları buraxmaqla yanaşı, kart sahiblərinin, xüsusilə dövriyyəsi çox olan müştərilərin nağdsız hesablaşmalarda iştirakını fəallaşdırmaq məqsədilə müxtəlif stimullaşdırıcı aksiyalar həyata keçirir. Daha ətraflı təhlil üçün statistikaya nəzər salaq: yalnız ABB üzrə 2009-cu ilin yanvar ayı ilə 2012-ci ilin yanvar ayı arasında kartlarla aparılan nağdsız əməliyyatlar üzrə fərq debet kartları üzrə 50%, kredit kartları üzrə 34% artımla müşayiət olunmuşdur. Bu inkişaf insanlar arasında artıq nağd puldan istifadə hallarının azalmasının göstəricisidir. Bu, əlbəttə, sevindirici haldır.

- Ümumiyyətlə, ABB kartlardan istifadənin miqyasının genişlənməsi üçün hansı güzəştləri tətbiq edir?

- ABB tərəfindən bir çox güzəştlər təklif olunur. Buna «Bonus» layihəsini misal göstərə bilərik. Adi endirimlərdən fərqli olaraq, bonus işarəsi olan ticarət və xidmət müəssisələrində alış-veriş zamanı müştəri bonus balı qazanmış olur. O, qazandığı bonusları istədiyi zaman «Bonus Club» şəbəkəsinə daxil olan bütün ticarət və xidmət müəssisələrində xərcləyə bilər. Bir çox ticarət məntəqəsində tətbiq olunan bu xidmət VISA kart sahiblərinə kartla ödəniş apararkən hər biri bir manata bərabər bonuslar əldə etmək imkanı yaradır. Eyni zamanda, xarici təşkilatlara üzv olmamız istifadəçilərimizə bir çox güzəştlər təklif etməyə imkan yaradır. Məsələn, «Premium» kartları üçün dünya miqyasında endirimlər təklif olunur.

Kart sahibləri üçün güzəştlərdən əlavə, maksimum rahatlığın təmin olunması da önəmlidir. Ötən ildən etibarən Azərbaycan Beynəlxalq Bankının təsisçisi olduğu «Azericard» Prosessinq

Merkəzi «SMS Xəbərdarlıq» xidmətinin tətbiqinə başlayıb. Bu xidmətə qoşulan plastik kart sahibinin kart vasitəsilə apardığı bütün əməliyyatlar barədə məlumatlar avtomatik olaraq müştərinin mobil telefonuna daxil olur. Belə ki, əgər müştərinin kart hesabına hər hansı köçürmə, o cümlədən əməkhaqqı və ya pensiyanın karta oturdğu barədə məlumat dərhal müştərinin mobil telefonuna göndərilir. Bu xidmət bütün kart sahiblərinə şamil edilir. Onu da qeyd edim ki, müştəri kartına aid PİN-kodu da bankomat vasitəsilə dəyişib, öz istədiyi şəkildə dörd rəqəmli kod əldə edə bilər. Kart-transfer, «3D security» kimi yeni xidmətlərimiz kartdan-karta pul köçürməklə yanaşı, təhlükəsiz internet ödənişi etməyə imkan yaradır.

Yeni istifadəyə verilən digər bir xidmətimiz - «Cash by code» müştəriyə (ölkə ərazisində, eləcə də Rusiyaya və əksinə) kartı olmayan şəxsə bankomat vasitəsilə pul göndərməyə və həmin şəxsin də kartdan istifadə etmədən bankomatdan vəsait çıxarmağa imkan verir. Karta vəsait qoymağı müştəri üçün asanlaşdırmaq məqsədilə yeni «CASH-in» ATM-ləri ilə yanaşı, filial və şöbələrimizdə POS-kredit terminalları quraşdırılmışdır. Müştəri, sadəcə, kartını təqdim etməklə vəsaiti onlayn rejimdə kart balansına yerləşdirə bilər.

- ABB-nin Azərbaycanda nağdsız iqtisadiyyatın qurulması ilə bağlı hansı təklifləri var?

- Hazırda Avropa ölkələri, o cümlədən Türkiyə Cümhuriyyəti 2023-cü ilədək tam nağdsız bazar sistemə keçidi planlaşdırırlar. Xarici ölkələrin təcrübəsi əsasında deyə bilərik ki, elektron ticarət xidmətlərindən istifadə çox əhəmiyyətlidir. Avropa ölkələrində alıcılar tərəfindən bu xidmətdən istifadə halları son üç ildə hər il 50% artmışdır. Son dövrlərin artım tempini nəzərə alsaq, inanıram ki, həmin tarixə ölkəmizi də bu sırada görə bilərik.

ABB-nin təklifləri kart istifadəçilərini kartla ödəniş etmək üçün stimullaşdırmaqla bağlıdır. Bu istiqamətdə kütləvi informasiya vasitələri ilə vətəndaşlara kartdan istifadə barədə geniş məlumat verməyə çalışırıq. Eyni zamanda, ticarət müəssisələri üçün də həvəsləndirici güzəşt kampaniyaları hazırlanır. Kart əməliyyatlarının sayı artdıqca prosessinq şirkətləri tərəfindən xidmət tariflərinin endirilməsi də stimullaşdırıcı bir addım olardı.

EIbrus CƏFƏRLİ